

I S S N 1 3 9 2 - 7 3 7 X

Archivum Lithuanicum 19

KLAIPĖDOS UNIVERSITETAS
LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS
LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS
ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT CHICAGO
VILNIAUS UNIVERSITETAS
VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

ARCHIVUM *Lithuanicum* 19

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS
VILNIUS 2017

Redaktorių kolegija / Editorial Board:

PROF. HABIL. DR. *Giedrius Subačius* (filologija / philology),
(vyriausiasis redaktorius / editor),

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT CHICAGO,
LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS, VILNIUS

DR. *Birutė Triškaitė* (filologija / philology),
(vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja / associate editor),

LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS, VILNIUS

HABIL. DR. *Ona Aleknavičienė* (filologija / philology),
LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS, VILNIUS

PROF. HABIL. DR. *Roma Bončkutė* (filologija / philology),
KLAIPĖDOS UNIVERSITETAS

PROF. DR. *Pietro U. Dini* (kalbotyra / linguistics),
UNIVERSITÀ DI PISA

PROF. HABIL. DR. *Jolanta Gelumbeckaitė* (kalbotyra / linguistics),
JOHANN WOLFGANG GOETHE-UNIVERSITÄT FRANKFURT AM MAIN

DR. *Reda Griškaitė* (istorija / history),
LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS, VILNIUS

DOC. DR. *Birutė Kabašinskaitė* (filologija / philology),
VILNIAUS UNIVERSITETAS

PROF. HABIL. DR. *Bronius Maskuliūnas* (filologija / philology),
ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS

DOC. DR. *Jurgis Pakerys* (filologija / philology),
VILNIAUS UNIVERSITETAS

PROF. HABIL. DR. *Rūta Petrauskaitė* (filologija / philology),
VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS, KAUNAS

HABIL. DR. *Christiane Schiller* (kalbotyra / linguistics),
HUMBOLDT-UNIVERSITÄT ZU BERLIN

PROF. DR. *William R. Schmalstieg* (kalbotyra / linguistics),
PENNSYLVANIA STATE UNIVERSITY, UNIVERSITY COLLEGE

HABIL. DR. *Darius Staliūnas* (istorija / history),
LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS, VILNIUS

DR. *Mindaugas Šinkūnas* (kalbotyra / linguistics),
LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS, VILNIUS

DR. *Aurelija Tamošiūnaitė* (filologija / philology),
JOHANNES GUTENBERG-UNIVERSITÄT MAINZ

DR. *Jurgita Venckienė* (filologija / philology),
LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS, VILNIUS

Turinys (Contents)

Straipsniai (Articles)

Jurgita Venckienė

Lietuviški XIX a. pabaigos ir XX a. pradžios antkapių užrašai: santykis su bendrine kalba ○ 9

Jurgis Pakerys

Mažvydas ir Augustinas: *imk(it) ir skaityk(it)* ○ 39

Mindaugas Šinkūnas

Senųjų Biblijos vertimų lyginamųjų tyrimų automatizavimas ○ 57

Birutė Kabašinskaitė

Rašmuo <y> antrajame *Knygos nobažnystės* leidime ○ 99

Anna Helene Feulner

John Wilkins' *Essay* (1668) und die 'Londoner Bibel' ○ 113

Giedrius Subačius

Simono Daukanto *Didžiojo lenkų–lietuvių kalbų žodyno* rašymo laikas: 1852–1856, 1857–1858 m. ○ 137

Jurgita Venckienė

Juozapo Arnulfo Giedraičio *Naujas Įstatymas* (1816): santykis su *Evangelijų* leidimais XIX a. ○ 149

Olga Mastianica-Stankevič

Mečislovo Davainio-Silvestraičio dienoraštis: lietuvių inteligento saviraiškos Vilniuje liudininkas (1904–1912) ○ 171

Publikacijos (Publications)

Liucija Citavičiūtė

Iš Goethe's ir Schillerio archyvo Weimare: Abraamo Jakobo Penzelio, Johanno Wolfgango von Goethe's ir Martyno Liudviko Rėzos laišakai dėl lietuvių dainų rinkinio *Dainos oder Litthauische Volkslieder* (1825) ○ 197

Liucija Citavičiūtė

Iš Goethe's ir Schillerio archyvo Weimare: dvi Johanno Wolfgango von Goethe's recenzijos apie lietuvių dainų rinkinį *Dainos oder Litthauische Volkslieder* (1825) ○ 243

Jolanta Gelumbeckaitė

Abraomo Kulviečio ir Stanislovo Rapolionio biogramos XVI Magdeburgo centurijoje ○ 265

Domininkas Burba

Rankraštinis lenkų–lietuvių kalbų žodynelis Eustachijaus Tiškevičiaus dokumentų rinkinyje Vroclave ○ 281

Darius Staliūnas

1886 m. Zacharijaus Liackio traktatas apie lietuvių kalbą ○ 293

Recenzijos (Reviews)

Arūnas Sverdiolas

Recenzuojama: Dainora Pociūtė, *Nematomos tikrovės šviesa. Reformacijos Lietuvoje asmenybės ir idėjos*, 2017 o 317

Vytautas Rinkevičius

Recenzuojama: Pietro U. Dini, „*ins undeudsche gebracht*“. *Sprachgebrauch und Übersetzungsverfahren im altpreußischen Kleinen Katechismus*, 2014 o 325

Felix Thies

Review of: Virginija Vasiliauskienė, Kristina Rutkovska (eds.), Konstantinas Sirvydas, *Punktai sakymų nuo Advento iki Gavėnios* = Konstanty Szyrwid, *Punkty Kazań od Adwentu do Postu*, Kritinis leidimas / Wydanie krytyczne, 2015; Virginija Vasiliauskienė, Kristina Rutkovska (eds.), Konstantinas Sirvydas, *Punktai sakymų Gavėniai* = Konstanty Szyrwid, *Punkty Kazań na Wielki Post*, Kritinis leidimas / Wydanie krytyczne, 2015; Virginija Vasiliauskienė, Kristina Rutkovska, *Konstantino Sirvydo Punktai sakymų* = *Punkty Kazań Konstantego Szyrwida*, Teksto rengimo principai, rodyklės, šaltiniai / Zasady edycji, indeksy, źródła, 2016 o 333

Robert Frost

Review of: Gina Kavaliūnaitė (ed.), *Samuelio Boguslavo Chylinskio Biblija 3. Chylinskio Biblijos istorijos šaltiniai*, 2015 o 339

Roma Bončkutė

Recenzuojama: Domas Kaunas, *Kristijono Donelaičio atminties paveldas*, Studija, 2016 o 349

Veronika Girininkaitė

Recenzuojama: Olga Mastianica, *Bajorija lietuvių tautiniame projekte (XIX a. pabaiga–XX a. pradžia)*, Monografija, 2016 o 363

Regina Venckutė

Recenzuojama: Birutė Vanagienė, *Šiaurės vakarų žemaičių žodynas. Ylakių, Lenkimų, Mosėdžio, Skuodo, Šačių apylinkių šnektos*, 2014–2015 o 371

Diskusijos, apžvalgos, pastabos (Discussions, Surveys, Notes)

Veronika Girininkaitė

Laikraštis *Litwa* prenumeratoriaus akimis o 381

Vilma Zubaitienė

Mokslinė konferencija „Reformacija ir senoji Lietuvos raštija“ o 387

Ona Daukšienė

In memoriam: Eglė Patiejūnienė (1964–2017) o 393

Roma Bončkutė

In memoriam: Vytautas Vanagas (1930–2017) o 399

Regina Venckutė
Vilniaus universitetas

Recenzuojama:

Birutė Vanagienė,
*Šiaurės vakarų žemaičių žodynas. Ylakių, Lenkimų,
Mosėdžio, Skuodo, Šačių apylinkių šnektos*

Vilnius: Lietuvių kalbos institutas,

[1] A–O, 2014, 486 p. ISBN 978-609-411-142-6;

[2] P–Ž, 2015, 502 p. ISBN 978-609-411-166-2;

ISBN 978-609-411-143-3 (bendras)

Pirmoji mūsų tarmių leksikografijos kregždė, 1976 m. pasirodžiusi lietuvių dialektologijos padangėje, buvo Vytauto Vitkausko parengtas diferencinio tipo *Šiaurės rytų dūnininkų šnektų žodynas*, kuriuo siekta užfiksuoti XX a. viduryje iš senosios kartos informantų surinktą pietų žemaičių varniškių rytinėms šnektoms būdingos leksikos klodą. Per keturis nuo to laiko prabėgusius dešimtmečius dienos šviesą išvydo dešimt nevienodos apimties atskirų mūsų šnektų išsamiųjų žodynų¹. Vienuoliktasis – Birutės Vanagienės dviejų tomų *Šiaurės vakarų žemaičių žodynas* – tarp jų išsiskiria tuo, kad jame įamžinta ne vienos kurios, bet paantraštėje nurodytų šnektų grupės leksika. Išsamiojo tipo šnektų grupės žodynų pasaulyje apskritai esama nedaug², todėl šiandien galime pasidžiaugti tokio sulaukę ir Lietuvoje ir drauge apgailestauti, kad savo reikšmingiausio veikalo, kuriam Birutė Vanagienė (1934–2011) atidavė kone visus kūrybinio gyvenimo metus, pati jau nebepamatė ir nebegalėjo rankose pajusti jo svorio – *sic erat in fatis*, taip buvo likimo lemta... *Šiaurės vakarų žemaičių žodynas*, išspausdintas

1 Chronologine išleidimo tvarka: Petrauskas, Vidugiris 1985; Naktinienė, Paulauskienė, Vitkauskas 1988; Vidugiris 1998; Labutis 2002; *Zanavykų šnektos žodynas* 1–3, 2003–2006; Mikulėnienė, Morkūnas, Vidugiris 1–2, 2005–2010; Vosylytė 1–4, 2007–2013; Vilutytė 2008; Pupkis 1–2, 2008–2009; Aleksandravičius 2011.

Čia galima paminėti vienai pietų žemaičių šnektai skirtą leidinį, parengtą jos atstovės (iš profesijos ne filologės) – Ieva Švarcaitė, *Mano gimtoji kalba. Vaiguvo šnektą (žemai-*

čių dūnininkų tarmė), Vilnius: Petro ofsetas, 2013. Be įvadinės dalies, asmenvardžių ir vietovardžių sąrašų ir pluoštelio transkribuotų tekstų, didžiąją šios knygos dalį (p. 57–321) užima savitas diferencinis žodynas. Į jį sudėta ypač daug šnekteje anksčiau gyvai vartotų, bet šiandien jau išnykstančių skolinių, be to, antraštiniai žodžiai neįprastai nurodomi tarmine, o ne į bendrinę kalbą transponuota forma.

2 Jakaitienė 2005, 115.

jos vyro literatūrologo Vytauto Vanago (1930–2017) lėšomis, yra ne tik brangi dovana lietuvių kalbos tyrėjams, bet ir prasmingas dar studijų metais dialektologės kelia pasirinkusios darbščios Žemaičių žemės dukros atminimo įamžinimas.

Baigusi lituanistikos studijas Vilniaus pedagoginiame institute (dabar – Lietuvos edukologijos universitetas) ir 1960 m. pradėjusi dirbti tuometinio Lietuvių kalbos ir literatūros instituto Kalbos istorijos ir dialektologijos skyriuje, Vanagienė nuo tiesioginio darbo atliekamam laikui ir per vasaros atostogas ėmėsi rinkti tarmės duomenis gimtajame Mosėdyje ir artimiausiose jo apylinkėse, užrašydama juos tiesiogiai iš savo artimųjų ir kitų pažįstamų mosėdiškių lūpų. Per tris dešimtmečius jos archyvuose susikaupė užtektinai vertingos autentiškos medžiagos, kuri prašyte prašėsi perkeliama į Mosėdžio šnektos žodyną. Tačiau jaunesniojo kolegos Giedriaus Subačiaus įtikinta, kad palikti be dėmesio Mosėdžio šnektai artimas, tik viena kita ypatybe nuo jos tesiskiriančias kaimynines šnektas būtų nemenkas nuostolis mūsų tarmių leksikografijai, Vanagienė ryžosi praplėsti duomenų rinkimo plotą ir su būreliu talkininkų aštuonias vasaras atokiausiame šiaurės vakarų Lietuvos kampe kalbino vietinius žmones. Užrašyti iš klausos ir iššifruoti iš magnetofono juostų, tvarkingai perrašyti į tūkstančių tūkstančius lapelių 1989–1996 m. Ylakių, Lenkimų, Mosėdžio, Skuodo ir Šačių apylinkėse surinkti žodžiai kartu su jau anksčiau turėtais sugulė į didžiulę kartoteką, tapusią būsimojo žodyno pagrindu.

Parašytą patyrusios dialektologės ir leidėjų pastangomis įgijusį spausdintą pavaldą *Šiaurės vakarų žemaičių žodyną* į gyvenimą palydi jo pirmojo tomo pradžioje įdėti du straipsniai „iš šalies“. Danguolės Mikulėnienės „Žodyno kelias“ (VII–X p.) laikytinas pomirtiniams leidiniams priderančia pratarne, kurioje visiems redagavimo ir spausdinimo darbams vadovavusi mokslinė redaktorė³ trumpai paaiškina, kas ir kaip autoriniame žodyno tekste buvo koreguota prieš atiduodant jį spausdinti ir kodėl pradinis pavadinimas „Mosėdžio šnektos žodynas“ buvo pakeistas dabartiniu, geriau atspindinčiu žodyne pateikiamos medžiagos arealą. Nuotraukomis pagyvin-tame Giedriaus Subačiaus straipsnyje „Birutės Rokaitės-Vanagienės žodynas ir kiti darbai“ (XI–XXII p.) šiltai prisimenami įsimintiniausi *Šiaurės vakarų žemaičių žodyno* sudarytojos asmenybės bruožai, pateikiamas pluoštelis išpūdžių ir faktų iš bendrų kalbinių ekspedicijų ir itin kruopščiai suregistruotas⁴ visas Vanagienės mokslinis palikimas, liudijantis, kad ši kukli moteris buvo ne vien reto darbštumo dialektologė, puikiai mokėjusi ir išmaniusi savo gimtąją tarmę, bet ir autoritetinga tekstologė, parengusi spaudai beveik visus dviejų didžiųjų žemaičių – Simono Daukanto ir Motiejaus Valančiaus – raštus, taip pat kitų XIX a. autorių (Antano Tatarės, Vinco Pietario ir kt.) tekstus, priartintus prie bendrinės kalbos fonetikos ir dabartinės rašybos. Jos pavardę randame reikšmingus dialektologinius darbus – lietuvių kalbos tarmių chrestomatiją⁵ ir trijų tomų *Lietuvių kalbos atlasą*⁶ – parengusių autorių kolek-

3 Kitas *Šiaurės vakarų žemaičių žodyno* mokslinis redaktorius yra iš Skuodo kilęs dr. Juozas Pabrėža.

4 Pro straipsnio autoriaus akis, atrodo, bus praslydusi nebent viena nedidelė 1993 m. paskelbta publikacija: Birutė Vanagienė,

„Kelios pastabos dėl hibr. *stigavoti*“, LKK 30, 214–215.

5 *Lietuvių kalbos tarmės*, 1970.

6 Pirmasis tomas išėjo 1977, antrasis – 1982, trečiasis – 1991 m. (visus išleido „Mokslo“ leidykla).

tyvo sąrašuose⁷, be to, ji yra paskelbusi individualių mokslo publikacijų apie šiaurės žemaičių tarmės kirčiavimo, fonetikos, morfologijos ir leksikos ypatybes.

Žodyno leidėjai parūpino ir į abu tomus įdėjo labai reikalingą prie sienos su Latvija prigludusiam Lietuvos šiaurės vakarų pakraštyje esančių vietovių žemėlapi. Jis leidžia palyginti tiksliai įsivaizduoti, kur yra sutrumpinimų sąrašė nurodyti kaimai ir didesnės gyvenvietės, kuriose kalbama šiaurės žemaičių telšiškių ir kai kuriomis nedaug nuo jų nutolusiomis pakraštiniemis kretingiškių šnektomis, užimančiomis išties nemažą plotą, aprėpianči iš viso 86 vietas (pagal dabartinį administracinį suskirstymą daugumas jų priklauso Skuodo ir vos viena kita Kretingos savivaldybei).

Turbūt nėra sakyti nereikia, kad sudaryti šnektų grupės žodyną yra ypatingo kruopštumo ir daug laiko reikalaujantis darbas, nes prie kiekvieno žodžio vartosenos pavyzdžių turi būti tikslios geografinės nuorodos, leidžiančios susidaryti vaizdą apie paties žodžio ar jo morfologinių ir kitokių variantų paplitimą. Šios sąlygos žodyne laikomasi tikrai nepriekaištingai – po fonetine transkripcija duodamų iliustracinių sakinių visada yra nurodyta jų užrašymo vieta. Be to, iš garso įrašų iššifruoti sakiniai specialiai pažymėti žvaigždute, taip juos skiriant nuo tų, kurie užrašyti iš klausos. Tarmių žodynų praktikoje tai nėra įprasta, bet, pasak leidėjų, tokia buvusi autorės valia.

Pastangos tiksliai dokumentuoti pateikiamus faktus, žinoma, yra pagirtinos, tačiau kažin ar būtina atskirai žymėti, kaip jie buvo užrašyti, nors tai kai kada tarsi ir leidžia parodyti keliose ar net toje pačioje šnektose fonetinės žodžio formos ir ypač jo kirčiavimo svyravimus, pvz.: **ājėras**, **ējėras**⁸ (abu variantai su skirtingu pradiniu balsiu užrašyti Jedžiotuose; pirminis greičiausiai yra *ējėras*, nes šiose šnektose variantai su žodžio pradžios *e-* dažnesni: *ekētēs* 'akėčios', *eļkierius* 'nuošalus kambarys šeimos nariams ar svečiams', *erbetā* 'arbata', *erpā* 'arpas', *ėrmija* 'armija' ir kt.); **akrūtas 2**, **ākrūtas 1** 'rekrūtas' – *ka vēš ākrūt^us par tōu miestielⁱ, vārpās zvānīs* ~ kai veždavo *akrūt^us* per tą miestelį, varpais skambindavo (Mósėdis), **kēt^a kārt^a lōb žīd^us ģmt^e i ākrūt^us* ~ anksčiau žydus imdavo į *ākrūt^us* (Baksčiai); **ākuotas 1**, **akúotas 3** 'javų varpos ūselis; ašmenų aštruma' – **mēž^u ākūtā nubērst po āpat^e* ~ miežių *akuotaⁱ* nubyra po apačią (Šātės), *túokēi gelžēnē be akūt^a tei pēilē, prāst^t* ~ tokie gelžiniai be *akúoto* tie peiliai, prasti (Mósėdis); **āšaka 1**, **ašakā 3^b** – *dāug āšak^u* ~ daug *āšak^u* (Mósėdis), **āšakū nīe* ~ *ašak^u* nėra (Ērkšva).

Vis dėlto net toks skrupulingas faktų pateikimo būdas menkai gelbsti, kai kyla abejonių dėl to paties žodžio ar to paties tipo vedinių kirčiavimo variantų, dažniausiai nustatytų remiantis vos viena tam tikslui menkai tepasitarnaujančių linksnių forma, pvz.: iš dviejų daiktavardžio **bertuvė 3^b**, **beřtuvė 1** 'indas javams ar miltams nešioti; semtuvė' kirčiavimo variantų iš tiesų patikimai paliudytas tik **beřtuvė 1** (*ta ģr bēřt^oe gru dāms, mēltāms* ~ ta yra *beřtuvė* grūdams, miltams), todėl jis ir turėtų būti pirmasis šio žodžio lizdo antraštinis žodis, o variantas **bertuvė 3^b** (*je ārkļis ōudeg^a kļst – kļst tōu bēřt^oe* ~ jei arklys uodegą kylst – kyšt tą *beřtuvė*) atrodo abejotinas, nes jis nustatytas vien pagal vienaskaitos galininką, kuris visada, kad ir kokiai kir-

7 Pasak Algirdo Sabaliausko, ji yra parengusi beveik penktadalį *Lietuvių kalbos atlaso* žemėlapių ir komentarų (Sabaliauskas 2012, 167).

8 Žodyne klaidingai nurodyta *ējėro* kirčiuotė. Iš tikrųjų šis žodis priklauso ne 1, bet 3^b akcentinei paradigmai, plg.: *ājėras* (Klaisiai), *ājėras* (Lenkimai, Púodkaliai).

čiuotei žodis priklausytų, kirtį turi antrajame nuo galo skiemenyje. Variantui *bertuvė* 3^b pagrįsti reikėtų bent jau vienaskaitos kilmininko, o jeigu tokių formų nepavyko užrašyti, vargu ar korektiška jį nurodyti kaip realiai egzistuojantį faktą. Panašių abejonių kelia ir nevienodas priesagos *-iena* vedinių kirčiavimas. Štai Mosėdyje iš klasos užrašyti nukirstų javų lauko pavadinimai *miežienà*, *pūrienà*⁹, *rugienà*, *vikienà* pagal galūnės kirtį turėjusius ir jo relikta išlaikiusius linksnius¹⁰ pamatuotai priskiriami trečiajai (kilnojamo kirčio) akcentinei paradigmai, o iš garso įrašų iššifruoti *bulviena*, *ražiena* kažkodėl priskirti pirmajai (nekilnojamo kirčio) paradigmai. Tačiau juk tiek trečiosios, tiek pirmosios kirčiuotės žodžių daugiskaitos galininkas visada kirčiuojamas priešpaskutiniame skiemenyje, plg.: **pò bòlvėin^as* (Mósėdis), **pa(r) ražėin^as* (Prialgavà, Šàrkė) ir *pu rogėin^as* ~ po *bulvianas*, par *ražianas*, po *rugianas*. Kadangi *bulvienos* ir *ražienos* iliustraciniuose laukeliuose randame tik daugiskaitos galininką, atrodytų, kad šių žodžių kirčiuotei patikimai nustatyti pritrūko aiškiau ją paliudijančių linksnių formų arba paprasčiausiai neapgalvotai buvo parinkti iliustraciniai sakiniai (žinoma, jeigu jų turėta su kilmininko, naudininko ar vietininko linksniais).

Į Šiaurės vakarų žemaičių žodyną sudėta Ylakių, Lenkimų, Mosėdžio, Skuodo ir Šačių apylinkėse užrašyta leksika prieš skaitytojo akis atsiveria visa savo „archeologinių“ sluoksnių įvairove. Kadangi žodynas yra išsamusis, čia randame tiek visų kasdien aktyviai vartojamus pagrindinio lietuvių kalbos žodyno fondo žodžius (*akis*, *ámžius*, *ardýti*, *baisùs*, *-ì*, *balsúoti*, *bedařbis*, *-è*, *dirėktorius*, *dúona*, *gaĩsras*, *kariáuti*, *kãsininkas*, *-è*, *manýti*, *prãšymas*, *reĩkalas*, *skaudėti*, *televizorius*, *tėviškė*, *žòdis* ir kt.), tiek beveik visame šiaurės ir pietų žemaičių plote esamas ir kurias ne kurias jau ir į bendrinę kalbą patekusias leksines ir semantines žemaitiškas, pvz.: *ãbrinas* ‘iš medžio išskobtas indelis su dangčiu maistui įsidėti’, *ãplamis* ‘žioplys, vėpla’, *ãtvartas* ‘drabužio atlasas’, *blezdĩngà* ‘kregždė’, *brėkšti* ‘temti’, *gardė*, *gardis* ‘šoninė ratų tvorelė, vežėčia’, *geřbti* ‘tvarkyti, švarinti’, *gróbas* ‘žarna’, *kankolỹnė* ‘miltinių kukulių sriuba’, *kĩnis* ‘gyvulio guolis; kraikas; nešvarus, sujauktas patalas’, *krãmė* ‘gyvatės, rupūžės ir kt. galva’, *kresnà* ‘spirgas’, *kriòkti* ‘verkti’¹¹, *krýtė* ‘siauru galu tinklelis su kotu žuvims gaudyti’, *kriùpis* ‘rupūžė’¹², *kriùkis* ‘ramentas; kastuvo ar šakės koto rankena’, *nòtrynė* (ir fonetiniai variantai – *nòtnerė*, *nòtnėrė*, *notnerė*¹³) ‘dilgėlė’, *pãmušas* ‘pamušalas’, *rietėti* ‘ristis, riedė-

9 Šiaurės vakarų žemaičiai skirtingai įvardija žieminius ir vasarinius kviečius: *púrai* (žieminiai), *kviečiai* (vasariniai). Beje, iš to paties ploto kilusio Simono Daukanto *Didžiamame lenkų-lietuvių kalbų žodyne* (toliau – DLLŽ) yra abiejų rūšių kviečių nukirsto lauko pavadinimai: *Pszeniczysko*, *puriena*, *kwijtijna* (DLLŽ 1995, 433); Šiaurės vakarų žemaičių žodyne *kvietiena* neužfiksuota.

10 Pvz.: *mėižėin^a dà nėãrt^a* ~ *miežienà* da neartà; *nepsįėjėm pūrū*, *nėbīe nę pūrėinū* ~ nebsėjame pūrū, neberà nē *pūrienū*; *rogėinūos rėk raišūot^e* ~ *rugienosė* reĩkia raišioti (karves); *ãv^s vėkėinūo prĩrėšt^as* ~ ãvys *vikienojė* prĩrĩstos.

11 Šiaurės vakarų žemaičiai gana nuosekliai šaknyje prieš užpakalinės eilės balsius suminkština priebalsį [r], pvz.: *driaũgas*, *-è*, *griaudùs*, *-ì*, *griáužti*, *kriaũčius* ‘siuvėjas’, *kriáuti*, *kriáutuvė*, *kriòkti*, *kriùkis* ‘ramentas’, *voveriùškà*. Pietų žemaičiai šių ir panašių žodžių priebalsio [r] neminkština.

12 Žemaičiai pažįsta ir žodį *rupūžė*, bet jį paprastai vartoja tik kaip keiksmažodį.

13 Pietų žemaičių varniškių šiaurritinėms šnektoms būdingesni variantai *notnėrė*, *notrėlė* (Vitkauskas 1976, 219).

ti', *sédēnė* 'sėdynė', *smagūs*, -i 'sunkus', *šašuolėtis* (ir *šešuolėtis*) 'šešėlis'¹⁴, *veizėti* 'žiūrėti; ieškoti; paisyti; saugoti, prižiūrėti', *žáimoties* 'maivytis, vaipytis' ir dar nemažai kitų.

Vis dėlto patį didžiausią ir, be abejonės, įdomiausią *Šiaurės vakarų žemaičių* žodyne užfiksuotos leksikos sluoksnį sudaro saviti labai įvairios semantikos žodžiai, kurių neturi pietų žemaičiai ir kurių galbūt nepažįsta absoliučiai visos šiaurės žemaičių šnektos, pvz.: *adátyti* 'adyti', *aĩgaras* 'truputis', *akỹvas*, -à 'apsukrus', *akstìs* 'kartelė', *aldoti* 'rėkauti, šūkauti', *antriestùvė* 'paklodė, kurios vienas kraštas papuoštas mezginiais', *ãpara* 'virvė', *ãpskarda* 'apledėjimas, apšalas', *atkliudžiaĩ* 'atokiai', *ãtmona* 'kerštas', *atvarslaĩ* 'vadžios', *bãkštalas* 'mirkalas, padažas', *cỹrulis* 'vieversys', *čiũtė* 'kankorėžis', *drobỹnos* 'kopėčios', *eĩtas*, -à 'erdvus, platus', *kãlmautis* 'įtaisas kailiams išdžiovinti; drabužių pakabas', *kãrklės* 'keliami (nesuveriami) vartai', *kriuštyñė* 'viralas iš sutrintų bulvių', *padienesiuõ* 'padieniui; atskiromis dienomis (kaip padienis darbininkas)', *pakiemesiuõ* 'iš eilės, vieną kart vieną kiemas, kitą kart kitas', *pãpautas* 'nuospauda, sąvėlė', *kũsti*, -ta, *kũto* 'kerti, atšokti', *liekũs*, -i 'atliekamas, nereikalingas; neporinis, nelyginis', *nuliõgzti*, -ta, *nuliõzgo* 'apsiblausti, suglebti; nulinkti', *pakũlijis* 'vieta prie akmenyno', *rėzginė* 'naginė'¹⁵, *sklimbis* 'riekė, abišalė', *skliũtas* 'kirvis rąstams tašyti', *sliñkas*, -à 'tingus', *smalkã* 'saulės neapšviečiama, smelkiama vieta', *truputỹs* 'trupinys', *ũžtrinas* 'užkulas, taukinė', *žiřgės* 'dvi surištos kartys stiebui pastatyti; sūpuoklės' ir kt.

Žodyne taip pat gausu išraiškingos šiaurės vakarų žemaičių šnektoms būdingos vaizdingosios leksikos, pvz.: *arklãmiegis* 'pirmas, stiprus miegas iš vakaro', *bãdputrė* 'neužbalinta putra', *balduoniš* 'naktibalda', *biñberioti* 'bimbinėti, dykinėti', *blaškuoniš* 'kas neramus, padauža', *dĩmši* (ištiktukas lėtam ėjimui nusakyti – *dĩmši dĩmši ė nuĩjĩ*), *drampãzyti* 'mindžioti', *ėrgloties* 'darkytis, maivytis', *kemėžuoti* 'pamažu krutėti; šmėžuoti', *lãmažis* 'apsileidėlis, ištižėlis', *pakibšnũs*, -i 'parankus; greitas, vikrus', *pliuškurti* 'teliūskuoti, skalauti', *plõnprotis*, -ė 'silpnaprotis, -ė', *putrãsrėbis*, -ė 'nesubrendėlis'¹⁶, *skrãmba* 'kas senas, sukriošęs', *vỹpsininkas* 'nekviestas svečias vestuvėse', *vyvėti*, *vỹva*, -ėjo 'verkšlenti, zirzti', *žėbelės*, *žėbeles gaudyti* 'nusišnekėti', *žėbelioti* 'niekus paistyti, sapalioti'¹⁷, *ziemõspirgis* 'didelis šaltis, speigas' ir pan.

Kai kurie žodyne randami žodžiai lietuvių kalbos tyrėjams gali būti vertingi dėl savo formos arba reikšmės, pvz.: *ãtkakšnė* 'sedula', *broterėlis* 'brolelis'¹⁸ (gyvai šis deminutyvas jau nebevertojamas, bet užrašytas Vabaliuose iš dainos: *ėr ėšĩjĩ broterĩel's, pripažėnã vainikiel'*), *grobėlis* 'dėtys'¹⁹ (*kãušinis õns ĩ tõkemė grobėlie ~ kiaušinis ans yra*

14 Šia reikšme *šašuolėtis* užfiksuotas Daukanto DLLŽ 1993, 116: *Cieñ człowieczy, szeszelis* arba *szaszũlietis*, bet kaip matyti iš *Šiaurės vakarų žemaičių žodyno*, šis žodis turi papildomų reikšmių – 'nedidelė dalis, kiekis': *dãbãr ni šašũlietĩ tĩp nĩe* (Lũknės) ~ dabar nė trupučio taip nėra; 'paunksmė': *ėkėm i šešũlietĩ, kõr vĩesõ* (Daukšiai) ~ eikim į paunksnę, kur vėsu.

15 Plg. informanto pastabą: *mėš vadėnũom rėzginĩems, kėtĩ lietuvũo – nãginĩems* (Lũknės).

16 Panašios darybos žodžio esama Daukanto DLLŽ 1993, 73: *Bachõr, putramuszis*.

17 Abu šiuos žodžius randame Daukanto DLLŽ 1993, 76: *Bašn, žėbele, basnie prawic, niekus žėbelot'*; be jų, čia yra dar *Basniarz, žėbelis*; *Šiaurės vakarų žemaičių žodyne* yra kiek kitokios reikšmės abiejų lyčių asmens pavadinimas *žėbelė* 'žioplys, vėpla'.

18 Plg. Daukanto DLLŽ 1993, 95: *Braciszek, brotatis, brotalis, brolelis*.

19 Kadangi žodžio *dėtis*, dgs. *dėtys* lizde pateikti net du iš tos pačios vietos užrašyti iliustraciniai sakiniai, gali būti, kad *grobėlis*, irgi išgirstas toje pačioje vietoje, šia reikšme pavartotas atsitiktinai, plg.: *vėštĩ*

tokiame grobelyje), *krākė* 'riestasis lazdos galas'²⁰, *sprūnklas* 'pagaliukas, naudojamas vietoj sagos; pagalys su virvele kam nors suveržti; pagaliukas nytimis parišti'²¹, *stiegarà* 'dygstanti plunksna, padaiga; paukščių plunksnos kotas', *širtas* 'gūžta, lizdas; būrys, daugybė', *ūkėlis* 'minkštojo gomurio užpakalinio krašto atauga, liežuvelis, melekėlis'²².

Atskirą (ir gana nemažą) šiaurės vakarų žemaičių leksikos sluoksnį sudaro seni ir naujesni skoliniai. Be daugelio beveik visose lietuvių kalbos tarmėse paplitusių slavizmų ir germanizmų, tarkim, *abrākas* 'riekė', *asabà* 'atvaizdas, figūra; veidas', *ciekaūnas*, -à 'smalsus', *kaštavóti* 'ragauti', *skaržyti* 'skųsti', *skūpas*, -à 'šykštus' (sl.); *dūbiltas*, -a / *dūbultas*, -a 'dvigubas', *liūosas*, -a 'laisvas', *perstekė* 'žeberklas', *strėpės* / *trėpės* 'laiptai' (germ.), į *Šiaurės vakarų žemaičių žodyno* arealą įeinančios šnektos daugiau negu kiti žemaičiai turi skolinių iš latvių kalbos: *bārioti* 'šerti (karves)', *cēplius* 'plytų degykla', *ciġlis* 'dagilis (paukštis)', *dīcinas* 'didelis peilis', *esjys* 'S ar aštuoniukės formos grandelė', *gótina* 'telyčia', *rejà*²³ / *rejē* 'jauja', *skābaputra* / *škābaputra* 'kruopienė su rūgpieniu (iš latvių nusižiūrėtas valgis)', *zāptē*, *zāpē* 'uogienė' ir kt. Nemažai į žodyną patekusių XIX–XX a. sandūroje aktyviai vartotų ir įprastų slavizmų šiandien jau pačių kalbančiųjų laikomi pasenusiais, pvz.: *alupkā* 'pieštukas' (*pāššòks*, *àlupkà* *senūovėškā*), *atramēntas* 'rašalas' (*rāšāls*, *àtraments* *lūob vadīntē* *senūovėškā*) ir kt., o dauguma naujesniųjų gana įvairiai fonetiškai modifikuojami, pvz.: *atviūrka* 'atsuktuvus', *balatōrija* 'ambulatorija', *cignālas* 'signalas', *dāmkratis* 'domkratas, kėliklis', *nómeris* 'numeris' ir pan.

Tačiau bet kuriame tarmių žodyne atsispindi ne vien šnektos ar šnektų grupės leksikos savitumas. Jame apstu medžiagos visų kalbos sandaros lygmenų tyrėjams, nes su puikiu tarmės išmanymu parengtame žodyne, koks yra Vanagienės sudarytasis, kiekviename atskiro žodžio lizde drauge išryškėja morfologijos (žodžių darybos ir kaitymo), fonologinės ir kirčiavimo sistemos specifinės ypatybės. Be to, žodyno informatyvumą padidina jame fiksuojami įvairios prigimties žodžių variantai, kuriuos lemia jų darybos elementų, linksniavimo ir asmenavimo paradigimų, fonetinio šaknies įforminimo ir kirčiavimo svyravimai, – visa tai padeda išvystyti vidinės šnektų sistemos kitimo polinkius.

Vartant *Šiaurės vakarų žemaičių žodyną*, į akis krinta didelis kai kurių priešdėlinių ir priesaginių vedinių dažnumas, rodantis, kad tam tikri daiktavardžių, būdvardžių ir veiksmazodžių darybos tipai šiose šnektose yra itin produktyvūs. Pavyzdžiui, kitiems (bent jau pietų) žemaičiams nėra įprasti tokie darybos tipai kaip su priešdėliu *ap-* sudaryti asmenų pavadinimai *apdaktarys*, -ė 'kas šiek tiek nusimano apie gydymą', *apdavatkys*, -ė 'kas linkęs į davatkiškumą', *apkuliganys*, -ė 'kas linkęs triukšmauti, mu-

dīet's ir *tūokem^ė gruobėlīe* ~ vištų dėtyš yra tokiame grobelyje; *tēn*, *kor kaušīn's išēit*, *vēšt^u dīet's tā* ~ ten, kur kiaušinis išėita, vištų dėtis ta; *kaušīnis ons ī tōkem^ė grobėlīe* ~ kiaušinis ans yra tokiame grobelyje, t. y. dėtyse (Šulpetriai). Bet kokiu atveju žodyne derėjo duoti nuorodą į *grobėlio* lizdą.

20 Daukanto DLLŽ 1993, 174 *krakė* yra paukščio pavadinimas: *Dzięciot, gėnyš, meleta, krakė*.

21 Fiksuotas Daukanto DLLŽ 1993, 8: *Ankra, sprunklas, ankrami sciagač, sū sprunktu suveržti; sprūnkliš* (su kitokiu kamiengaliu) turimas *Dabartinės lietuvių kalbos žodyne* (2000, 727).

22 Daukanto DLLŽ 1993, 252: *Języczek, ukėlis. Języczkowy, ukėlinis*.

23 Šis latvizmas žinomas gerokai didesniame šiaurės žemaičių plote, randamas ir pietų žemaičių varniškių šnektose, bet čia laikomas archaizmu (Vitkauskas 1976, 301).

šeika', *apmeistrys* 'šioks toks meistras' arba menkesnį ar apytikrį ypatybės laipsnį nusakantys būdvardžiai, gana reguliariai sudaromi su priešdėliais *ap-* ir *pa-*: *apgelsvys*, *-ė* 'gelsvokas', *apkartys*, *-ė* 'kartokas', *apkurtys*, *-ė* 'apykurtis', *aptamsys*, *-ė* 'apytamsis', *āptamsus*, *-i* 'tamsokas'; *pāštrus*, *-i* 'aštrokas', *pādidelis*, *-ė*, *pādidokas*, *-a* 'gana didelis', *pāgerokas*, *-a* 'gana geras, gana didelis', *pākurtas*, *-a* 'truputį kurčias', *pārūgštas*, *-a* 'rūgštokas' ir kt. Priesagos *-imas* vediniams darumu nedaug nusileidžia su kita priesaga *-sena* sudaromi veiksmy pavadinimai: *apāugsena* 'apaugimas', *ārsena* 'arimas', *beņgsena* 'pabaiga', *dēginsena* 'deginimas, kaitinimas', *krisena* 'kritimas', *peiksena* 'peikimas', *rāugsena* 'raugimas', *sēnsena* 'senimas, senėjimas' ir kt. Šiaurės vakarų žemaičiams būdingas ir gana specifinis į paviršių nukreiptą veiksmą reiškiančių veiksmazodžių priešdėlis *an(t)-*, pvz.: *andėti* 'uždėti', *ankabinti*, *ansikabinti* 'užkabinti, užsikabinti', *ankarti* 'užkarti', *ansigulti* 'užsigulti, užsikvempti', *antmauti* 'užmauti', *an(t)mėsti* 'užmesti', *antnerti* 'užnerti', *an(t)pilti* 'užpilti', *antvilkti* 'užvilkti' ir kt.

Žodyne užfiksuota gana daug žodžių variantų, liudijančių ne tik jų darybos būdų ar atskirų darybos tipų konkurenciją, bet ir apskritai šnektos (ar šnektų grupės) sistemoje vykstančius gyvus natūralaus visų jos sandaros lygmenų nuolatinio kitimo ir atsinaujinimo procesus. Pavyzdžiui, lyginant vietų pavadinimų variantus *padāngė* sf. / *padangys* sm., *pakelė* sf. / *pakelys* sm., aiškiai matyti, kad tarp šio tipo vedinių vyrauja vyriškosios giminės daiktavardžiai (*paausys*, *pābažnyčis*, *padaržys*, *pagelžkelys*, *pāgerklis*, *pažemys* ir pan.). Tam tikrus žodžių darybos polinkius rodo ir tokie variantai kaip *āpavalas* / *āpavas* 'avalynė, apsiavimas' (priesagos ir galūnės vedinys), *antvalkalas* / *ántvalktis* 'užvalkalas' (skirtingų priesagų vediniai), *dažai* / *dažylai* / *dažyvės*²⁴ (galūnės vedinys ir du priesaginiai), *delčia* / *delčius* / *delštė* 'delčia' (du išblukusios darybos vediniai su sena priesaga *-t-* ir priesagos *-st-* vedinys).

Žodžių kaitymo sistemoje vykstančius pokyčius rodo moteriškosios giminės *i* ir *ė* kamieno daiktavardžių variantai *apatīs* / *apatē*²⁵, *ateitis* / *ateitė*, *avīs* / *āvė*²⁶, *gardīs* / *gardė* 'šoninė ratų tvorelė, vežėčia', *kūtīs* / *kūtė* 'tvartas', *nósis* / *nósė*, *skruzdīs* / *skruzdė*, *voverīs* / *voverė* ir kt., kurie liudija linksniavimo sistemos paprastėjimą, nes daug *i* kamieno žodžių linę pereiti į *ė* kamieno paradigmą – laipsnišką jos įsivyravimą, beje, gražiai patvirtina į šiaurės žemaičių šnektas atėjęs naujas anties pavadinimas *ántė* (ne *ántis!*), dabar vartojamas vietoj įprasto *pỹlė*. Vis dėlto šiandien dar gana daug šiaurės vakarų žemaičių *i* kamieno žodžių, pvz.: *akīs*, *ausīs*, *dantīs*, *Kūtys* 'Kūčios', *musīs*²⁷, *pirtīs*, *širdīs*, *upīs*, *utīs* 'utėlė', *vagīs*, *žqsis*, *žvėris*, savo paradigmoje tebėra išlaikę *i*-kamienes linksnių formas (tiesa, su kai kuriais svyravimais²⁸). Morfologinių

24 Daukanto DLLŽ 1993, 306: *Kraska, dažywe*.

25 Užfiksuotas ir *ia* kamienis variantas *apačiā*.

26 Šis variantas atrodo gerokai abejotinas, nes jo iliustracinis sakinyš tokio nustatyti tarsi ir neleistų: *vākār pri avēi bōvūou* ~ vakar pri *avie* buvova, t. y. prie aviai (čia *avēi* greičiausiai yra archajiška *i* kamieno daiktavardžių naudininko forma, žr. šiame žodyne užfiksuotus kitų *i* kamieno žodžių naudininkus: *upīs* 'upė' – *pri ōpēi* ~ pri upie, *nenūor^v ne kūok^u smār^v pri nūosei* ~ nenoriu nē kokių smarvių pri nosie, *šērdēi palēka gērāu* ~ širdie paliko geriau, t. y.

širdžiai pasidarė geriau. Tokią pat archajišką galūnę turi ir asmeninis įvardis – *pri mōņēi* ~ pri manie.

27 Tiesa, greta *musīs* turima ir *musēlė*. Šia proga sunku iškeisti nepacitavus gražaus sakinio su *musīs*: *mūs's apēpūl^e ē pavadēn^a mūsēd's* ~ musys apipuolė i pavadino Mosėdis.

28 Šių žodžių paradigmoje *ė* kamieno galūnės dažniau gauna vienaskaitos ir daugiskaitos įnagininko (*vēin^a āk^e rēg, sō šērd^e, vēsēms vagēms, sō žousēms*), taip pat vienaskaitos ir daugiskaitos vietininko (*pērtiē, tām^e ūpīe*) linksniai.

reiškinių tyrėjas *Šiaurės vakarų žemaičių žodyne* ras tikrai nemažai dėmesio vertų faktų, tarkim, tokių kaip žodžio gramatinės giminės įforminimo skirtumai ir svyravimai, pvz.: *anginas* ‘angina’, *balà / bālas* ‘plukė’, *dėlna* ‘delnas’, *lakštiņgala / lakštiņgalas*, *mařkas / mōrkas* ‘morka’, *nėrvos* ‘nervai’, *rūtas* ‘rūta’, tame bažnyčioje (*tām^ė bažničūo*), tame mokykloje (*tām^ė muokiklūo*) ir kt.

Neliks nusivylę ir tie, kuriems rūpės ne tik reguliarūs, bet ir kuo įvairiausi nereguliarūs garsų pakitimai, kaip pvz.: *āpalias*, *-ì / āpolas*, *-à* ‘apvalus’, *auljys*, *bītaulis* ‘avilys’, *mómūnė / nómonė* ‘momuo’, arba gausūs kirčiavimo variantai – *Šiaurės vakarų žemaičių žodynas* visų smalsumą patenkins su kaupu.

O pačiam žodynui, profesionaliai parengtam ir ilgai brandintam, belieka palinkėti to, ko linkima visoms geroms knygoms: kad būtų skaitomos ir ilgai gyventų.

Literatūra:

- ALEKSANDRAVIČIUS, JUOZAS, 2011: *Kretingos tarmės žodynas*, parengė Danguolė Mikulėnienė, Daiva Vaišnienė, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
- Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2000.
- DLLŽ – *Simono Daukanto raštai. Didysis lenkų–lietuvių kalbų žodynas* 1, 3, parengė Giedrius Subačius, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1993, 1995.
- JAKAITIENĖ, EVALDA, 2005: *Leksikografija*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- LABUTIS, VITAS, 2002: *Daukšių krašto žodynas*, Vilnius: Alma littera.
- Lietuvių kalbos tarmės. Chrestomatija*, Vilnius: Mintis, 1970.
- MIKULĖNIENĖ, DANGUOLĖ; KAZYS MORKŪNAS, ALOYZAS VIDUGIRIS, 2005–2010: *Dieveniškų šnektos žodynas* 1–2, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
- NAKTINIENĖ, GERTRŪDA; ALDONA PAULAUŠKIENĖ, VYTAUTAS VITKAUSKAS, 1988: *Druskininkų tarmės žodynas*, Vilnius: Mokslas.
- PETRAUSKAS, JONAS; ALOYZAS VIDUGIRIS, 1985: *Lazūnų tarmės žodynas*, Vilnius: Mokslas.
- PUPKIS, ALDONAS, 2008–2009: *Kazlų Rūdos šnektos žodynas* 1–2, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
- SABALIAUSKAS, ALGIRDAS, 2012: „In memoriam Birutė Vanagienė (1934-10-09–2011-12-31)“, *Blt* 47(1), 167–173.
- ŠVARCAITĖ, IEVA, 2013: *Mano gimtoji kalba. Vaiguvos šnektą (žemaičių dūnininkų tarmė)*, Vilnius: Petro ofsetas.
- VIDUGIRIS, ALOYZAS, 1998: *Zietelos šnektos žodynas*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- VILUTYTĖ, ANGELĖ, 2008: *Kaltanėnų šnektos žodynas*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
- VITKAUSKAS, VYTAUTAS, 1976: *Šiaurės rytų dūnininkų šnektų žodynas*, Vilnius: Mokslas.
- VOSYLYTĖ, KLEMENTINA, 2007–2013: *Kupiškėnų žodynas* 1–4, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
- Zanavykų šnektos žodynas* 1–3, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2003–2006.

REGINA VENCKUTĖ
Baltistikos katedra
Vilniaus universitetas
Universiteto g. 5
LT-01513 Vilnius, Lietuva
el. p.: regina.venckute@flf.vu.lt

Gauta 2017 m. rugsėjo 30 d.